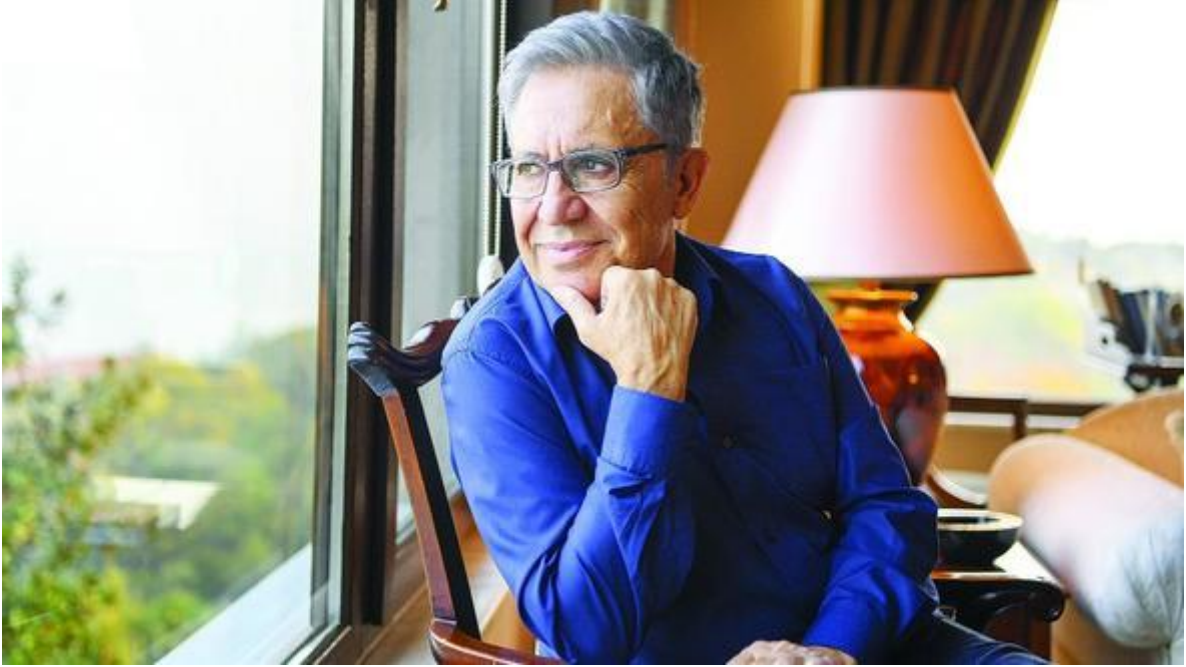

Bir hakikat savaşçısı: Zülfü Livaneli

Cemal SAKALLI

27 Temmuz 2017 - 15:03Son Güncelleme : 27 Temmuz 2017 - 16:00

Onur Bilge Kula 'Livaneli Kitabı/Hegel, Thomas Mann ve Adorno Açısından Bir İrdeleme' adlı çalışmasında müzisyen, senarist, politikacı, yönetmen ve yazar Zülfü Livaneli'nin 'bir sanatçı olarak portresi'ni çıkarmaya girişmiş. Kula'ya göre Livaneli sanatlar arasında, hatta sanatların içinde, sanatları bireşimleyen, sanatsal çoğulluğu estetik üretiminde somutlaştıran bir sanatçı...

'Livaneli Kitabı/Hegel, Thomas Mann ve Adorno Açısından Bir İrdeleme' adlı çalışmasında Zülfü Livaneli'nin sanatsal tavrını yapıtlarından ve yazılarından hareketle saptayan Onur Bilge Kula'nın temel savlarından biri, Livaneli'nin yapıtlarının çokluk-çoğulculuk ekseninde geliştiği. Anlatılarında ve yazılarında çokluk ve çoğulculuğun köklerine inen Livaneli, bunu Anadolu ve Balkanların, Batı'nın, Doğu'nun, tarihin, kültürlerin, şehirlerin, insanın etkileşimli tarihinde arar. Livaneli yazdıklarıyla, sazıyla, sözüyle Türkiye'nin çoğulcu tarihsel, kültürel belleğinin, çoğulcu kimliğinin bir arkeolojisini yapar, onu güncel belleğe taşımaya çalışır.

HAKİKAT İÇİN SAVAŞMAK

Kula'nın çalışmasında öne çıkan özgünlük, hiç kuşkusuz, Zülfü Livaneli'yi Anna Seghers, Thomas Mann, Theodor W. Adorno ile birlikte, söyleşim ilişkisiyle ele alıp irdelemesidir. Anılan yazar ve

düşünürleri bir araya getiren, onların sanatsal ve düşünsel üretkenliklerini besleyen olgu, kültürlerine ve dillerine karşı sergiledikleri ‘eleştirel sevgidir’. Livaneli de yurt bilinci konusunda dünya edebiyatının önde gelen ‘özgürlükçü’ yazarlarının sergiledikleri eleştirel tutum içinde görülür. ‘Bir yazı adamı’ olan Livaneli’nin yazı dünyasında gezinirken, içten sesine yolculuk yaparak onun düşünsel ve insancıl birikimini, Thomas Mann ve Anna Seghers ufkuyla ele alan Kula, Livaneli’nin estetik ve yazınsal yaratıcı yönünü ortaya çıkarmaya çalışır. ‘Hakikat için savaşmak’ bir sanatçının özgürlük istenciyle olanaklıdır. Livaneli’nin bir ‘yazı adamı’ ama bir müzik adamı, bir aydın olarak tutumu, bu istençten beslenir. Fakat asıl öne çıkan, bir sanatçının özgürlük ve hakikat için savaşırken kendi özgürlüğünden de feragat edebilme cesaretidir. Bu, sanatçı olabilmenin bedelidir. Livaneli ilişkilendirildiği sanatçılar gibi özgürlüğünden feragat edebilme cesaretini gösterebilmiş bir sanatçıdır. Anılan yazarları demokrasi, barış gibi ‘yeryüzü temaları’ bağlamında ele alan Kula, sanatsal, düşünsel ve politik olarak ilişkilendirdiği yazarların yazarlık tutumlarını ‘uygarlık edebiyatçısı’ olarak nitelendiriyor.

Uygarlık edebiyatçısı kavramında Kula’nın üzerinde durduğu, ‘insanın yüceliğini ve saygınlığını’ öne çıkaran insancıl devrimci yazar niteliğidir. İnsanın yüceliği ve saygınlığı, sanatın amacıdır da. Amaçlı sanat üreten bu yazarların yapıtlarında yansıyan her daim insandır, sanatın kendisidir, hakikattir. Sürgünlük deneyimi, anılan yazarların ortak geçmişi, düşüncelerinin ortak noktasıdır. Dolayısıyla anılan yazarlar, sanat anlayışlarını, yurt, demokrasi, barış üzerine düşüncelerini sürgünlük deneyimiyle biçimlendirmişlerdir. O nedenle ‘uygarlık sanatçısında’, eleştirel sanatçılarda, insan, insani sorumluluk ve ahlaki kaygılar öne çıkar.

Kula, Livaneli’nin bir sanatçı olarak portresini, yapıtlarını ele alarak sürdürüyor. ‘Mutluluk’, insanın ‘özerkleşme ve bireyleşmesini’, eril töre yasasının kısılcığında örselenen kadının bedensel ve ruhsal dünyasında gezinerek yapar.

Livaneli, bir mekân yazarıdır. Mekân, belleğin, anıların, tarihin, kimliklerin kurucu ögesi aynı zamanda. ‘Leyla’nın Evi’ romanında mekân İstanbul olunca, İstanbul’un tarihsel ve kültürel belleği de öne çıkar. Fakat Livaneli, Kula’nın öne çıkardığı haliyle, tarihsel ve kültürel belleği bireysel yaşamlar üzerinden anlatır.

Livaneli’nin anlatılarının ana teması şu sözde odaklanır: “Ben insanım”. Bu cümle, “İnsanı kendi türü üzerine her açıdan düşünmeye çağırır”. Kula, sadece edebiyat bilimci, kültür bilimci duyarlılığıyla değil, aynı zamanda kendi hümanist tutumuyla Livaneli’nin yazma serüvenindeki hümanist tutumu da ortaya koyuyor.

Kula, Livaneli’yi yerelden evrensele açılan bir yazar olarak niteliyor. Böylece “Yerel olunmadan evrensel olunmaz” diyen ve Zülfü Livaneli’nin dostu Yaşar Kemal’i selamlamadan da geçmemiş oluyor.

LİVANELİ KİTABI

Onur Bilge Kula

Doğan Kitap, 2017

352 sayfa